

KARABAĞ, AZERBAYCAN'IN EGEMENLİĞİ VE TOPRAK BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE DEĞERLENDİRİLMELİDİR

Gözde KILIÇ YAŞIN

Analiz No : 2023 / 8

27.03.2023

Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrovun, Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan ile 20 Mart 2023de gerçekleştirdiği görüşme sonrası düzenlenen ortak basın toplantısında; Donbass, Kosova Sırpı ve Karabağdaki Ermenilerin durumları arasında karşılaştırma yapması dikkat çekmiştir.[1] Lavrov bir yandan Karabağda mukim Ermenilere yönelik güvenlik garantilerinin Hankendi ve Bakü temsilcileri arasında tartışılması gerektiğini söylerken bir yandan da Sırp Belediyeler Birliği yapısını örnek göstermiştir.

Öncelikle belirtilmesi gerekir ki Kosova, Karabağ ve Donbassın uluslararası hukuk zemininde herhangi bir ortak yanı bulunmamaktadır ve karşılaştırılmaları hatalıdır. Bir yanlış başka bir yanlışla izah edilerek uluslararası sistemde iyileştirme sağlanamaz, aksine düzensizlik tetiklenir. Diğer taraftan Lavrov belli bir konu bakımından karşılaştırma yapmıştır, ancak hem devletlerin egemenlik haklarına saygı ilkesi bakımından hem de azınlık hakları düzenlemeleri bakımından doğru örnekler seçmemiştir.

Lavrov konuşmasında örneklendirmeye esas aldığı hususları, bahsi geçen yerlerdeki azınlıkların dil, din, kültürel hakları ile çerçevelemektedir. Donbass örneğinde azınlıkların yerel özyönetim fırsatına ve soydaşlarıyla (Rusya) özel ekonomik ve ticari bağlara sahip olmasına atıf yapmaktadır. Kosovanın Sırp azınlığı bakımından da dil, yerel özyönetim, eğitim, kültür, din, özel ekonomik hakları sıralamakta ve Kosovalı Sırpıların Sırbistanla bağlarını korumalarını vurgulamaktadır. Hâlbuki hakların niteliğini belirleyen her zaman bir önceki hukuktur. Nitekim Donbasstan bahsederken Minsk Anlaşmalarına (5 Eylül 2014 ve 12 Şubat 2015), Kosovalı Sırpıların konusunda ise Belgrad-Prishtine arasında 2013de varılan mutabakata atıf yapmaktadır. Lavrov bunların yaklaşık olarak aynı haklar olduklarını vurgulamaktadır. Ne var ki bahsi geçen haklar bütünü sorunları çözmediği gibi mevcut sorunlara dış müdahaleleri arttırarak bölgeleri küresel çatışmaların vitrini haline getirmiştir. Ayrıca zaten bu hakların işleyişi oturtulamamıştır, bu nedenle örnek alınmaları mevcut sorunları büyütecektir.

Kosova veya Kosovalı Sırların statüsü meselesi Karabağ ya da Karabağ Ermenilerinin tabi olacağı hukuki rejimle kıyaslanamaz. Sırp Belediyeler Birliği, sadece iki ülke arasında varılan bir mutabakatın sonucu değildir. Aksine Kosovanın bağımsızlığı zaten Kosovalı Sırlara tanınacak bir takım özel haklar ile ilişkilendirilmiştir.

Her bir sorun kendi dinamikleri içerisinde değerlendirilmelidir. Kosovanın bağımsızlığı konusu, yerleşik hukuk sistemi içerisinde yeni bir kural oluşturmaya özel istisna olarak var olmuştur. Her hukuki yeni durum, önceki hukukun temelleri üzerinde yükselir. Kosovada yaşayan Sırlar için özel bir statünün belirlenmesi meselesi Kosovanın Bağımsızlık Bildirgesi ve Kosova Anayasasının atıfta bulunduğu Martti Ahtisaarının Kosovanın Statüsü İçin Kapsamlı Önerisi ile düzenlenmiştir. Kosova, nüfusunun yüzde 90ı Arnavut olmasına rağmen çok etnikli, çok kültürlü, çok kimlikli ve çok dinli bir devlet olarak doğmuştur. Bayrağı ve milli marşı, tek bir etnik kimliği yansıtmayacak şekilde seçilmiştir. Ahtisaari Planı; Kosovalı Sırlara Belgradla doğrudan iletişim, Sırbistan belediyeleri ile işbirliği, yükseköğretim ve sağlık konularında kendi belediyelerinde doğrudan karar verebilme ve Sırbistan millî eğitim müfredatını takip etme haklarını vermektedir. Kosovalı Sırlar bu plana göre belediyelerde 5000 nüfusa ulaştıklarında kendi bayraklarını resmi binalarda göndere çekme, kendi anadillerini resmi dil olarak kullanma, kamu kurumlarında nüfusları oranında yer alma gibi haklarla donatılmıştır. Yine Ahtisaari Planı Sırp Kilisesinin özerkliğini de ayrıca düzenlemiştir. 120 sandalyelik Kosova Parlamentosunun 10 sandalyesi de Sırp temsilcilere ayrılmıştır. 17 Şubat 2008de Kosova Parlamentosunda ilan edilen Bağımsızlık Bildirgesi,^[2] Ahtisaari Planının uygulamaya konulacağını ifade etmektedir. Hatta Bildirgenin 5inci paragrafında Ahtisaari Planının uygulanmasını denetlemek üzere uluslararası sivil varlığı ve liderliğini Avrupa Birliğinin (AB) yapacağı bir hukukun üstünlüğü misyonu ülkeye davet edilmektedir. Son paragrafta da Kosovanın Ahtisaari Planındaki yükümlülüklerle hukuken sorumlu olduğu yeniden vurgulanmaktadır. 9 Nisan 2008de Kosova Parlamentosunda oybirliğiyle kabul edilen Kosova Anayasası da doğrudan Ahtisaari Planından üretilmiştir.

Sırp Belediyeler Birliği oluşumu Ahtisaari Planının Kosovalı Sırlar için öngördüğü hakların düzenlenmiş ve ilerletilmiş halidir. 19 Ağustos 2013te AB Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton'ın arabuluculuğunda Kosova Başbakanı Haşim Taçi ve Sırbistan Başbakanı Ivica Daçiç, Kosova'daki Sırp çoğunluklu belediyelerden oluşan bir birlik kurma konusunda anlaştıklarında temel hukuki zemin yine Ahtisaari Planıydı. Buna göre kurulacak Sırp Belediyeler Birliği, ekonomik kalkınma, eğitim, sağlık hizmetleri ve kentsel veya kırsal planlama gibi konulardan sorumlu olacak. Ayrıca, Kosova'da ve yurt dışında diğer belediye birlikleriyle işbirliği anlaşmalarına girebilecekti. Yerel halkın katkıları, yerel vergi gelirleri ve Kosova merkezi makamlarının transferleri ile finanse edilecekti ve Sırbistana göre Sırbistan da vergiler ve harçlar olmadan Birliği finanse etme hakkına sahip olacaktı. Güvenlik güçlerinin çalışmalarında da Sırp Belediyeler Birliğinin bir takım yetkileri olacaktı. Diğer taraftan Kosova yargısından ayrı olarak ülkenin kuzeyindeki 7 ve güneyindeki 3 Sırp belediyesini kapsayan Mitroviça Temel Mahkemesi kurulacaktı. Henüz Sırp Belediyeler Birliği oluşturulmadı. Bu tür görüşmelerin genelinde olduğu gibi bir al-ver süreci takip edilmekte ve Kosova, karşılıklılık içeren taleplerde bulunmakta ve yanı sıra Sırbistanın da Kosovanın bağımsızlığını tanımmasını beklemektedir. Kosova, Sırbistan açıkça Kosovanın

bağımsızlığını tanımadan Sırlara ayrıcalıklı haklar vermek istememektedir. Hukuki zemin o derece önemlidir ki özellikle Kosova Başbakanı Albin Kurti, bazı hakların verilmesinin Kosova içerisinde yeni bir Kosova üreteceğinin farkındadır.

Azerbaycan açısından bakıldığında bağımsız, toprak bütünlüğü ve ülkesindeki egemenliği tanınan bir Birleşmiş Milletler (BM) üyesidir ve işgal altında tutulan topraklarını kurtarmıştır. Herhangi bir konuda pazarlık yapmasını ve al-ver sürecine girmesini gerektirir bir hukuki zemin söz konusu değildir. Rusya Dışişleri Bakanı Lavrovun böylesi bir kapsamla Kosovalı Sırlarla kurduğu bağlantı esasen Azerbaycanın egemenlik haklarını dikkate almayan bir tutum olarak değerlendirilmelidir. Kaldı ki Kosova, Sırp Belediyeler Birliği konusunu Kosovalı Sırların parlamentodaki temsilcileri ya da belediye başkanları ile değil, AB temsilcilerinin hazır bulunduğu müzakere masalarında Sırbistanla görüşmektedir. Hukuki zemin o kadar önemlidir ki bugün Kosovanın karşılıklılık ilkesini öne sürerek Sırbistanın güneydoğusunda Preşova Vadisinde mukim Arnavutlar için Sırp Belediyeler Birliği benzeri bir oluşum talebini müzakere konusu haline getirmesi mümkün değildir. Bu ancak Sırbistanın kendisinin iç hukukunda bir düzenlemeye gitme gereği duyması halinde söz konusu olabilecektir. Karabağda bulunan Ermenilerin statüsünün belirlenmesi de Azerbaycanın iç meselesidir. Bazı ülkelerin bu durumu kabullenememesi barış sürecine katkıda bulunmamakta, hatta engellemektedir.

*Fotoğraf: *CivilNet.am*

[1] Lavrov compares Karabakh to Kosovo and Donbas, stressing need for rights and security, *Youtube*, *CivilNet*, 21 Mart 2023, <https://www.youtube.com/watch?v=E7iIRTMcWlc> ; Lavrov compares Karabakh to Kosovo and Donbas, stressing need for rights and security, *CivilNet*, 20 Mart 2023, <https://www.civilnet.am/en/news/695204/lavrov-compares-karabakh-to-kosovo-and-donbas-stressing-need-for-rights-and-security/>

[2] Kosovo Declaration of Independence, 17 February 2008, <https://www.refworld.org/docid/47d685632.html> ; Constitution of the Republic of Kosovo, https://www.assembly-kosova.org/Uploads/Data/Files/5/ConstitutionoftheRepublicofKosovovithamend.I-XXV_rwWEfAUpgP.pdf (içinde)

Yazar Hakkında :

-

Atıfta bulunmak için: YAŞIN, Gözde KILIÇ. 2026. "KARABAĞ, AZERBAYCAN'IN EGEMENLİĞİ VE TOPRAK BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE DEĞERLENDİRİLMELİDİR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2023 / 8. Mart 27. Erişim Haziran 08, 2026. <https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/KARABAG-AZERBAYCAN-IN-EGEMENLIGI-VE-TOPRAK-BUTUNLUGU-ICINDE-DEGERLENDIRILMELIDIR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır